

Η «δημοκρατική παρένθεση» των Άγγλων

«Ερωτομανή παρθένα» βάφτισαν οι κακές γλώσσες την βασίλισσα Ελισάβετ Α΄ της Αγγλίας (1533 - 1603), ενώ στα βόρεια, η Μαρία Στούαρτ, βασίλισσα της Σκωτίας από 1642, γλεντούσε τη ζωή της φανερά κι απροκάλυπτα. Καθαρά γυναικείος, ο μεταξύ τους ανταγωνισμός έφερε το περιτύλιγμα της θρησκευτικής αντιπαράθεσης. Υπέρ της μεταρρύθμισης των προτεσταντών η Ελισάβετ, εναντίον η Μαρία. Κι ενώ η Ελισάβετ εργαζόταν για το μεγαλείο της Αγγλίας και τα βράδια δεχόταν κρυφά τους εραστές της, η Μαρία ακολουθούσε τη «μέθοδο της Κλεοπάτρας».

Στα 1558, παντρεύτηκε τον βασιλιά της Γαλλίας, Φραγκίσκο Β΄, κι έγινε βασίλισσα δύο χωρών. Στα 1560, έμεινε χήρα. Παντρεύτηκε τον λόρδο Ντάρλεϊ αλλά γρήγορα τον βαρέθηκε. Ο ευπατρίδης Ιάκωβος Χέμπερν Μπόθουελ οργάνωσε τη δολοφονία του λόρδου και πήρε την Μαρία έπαθλο του κατορθώματός του. Αυτόν τον γάμο όμως, οι Σκοτσέζοι δεν τον χώνεψαν. Ξεσηκώθηκαν. Ο Μπόθουελ πιάστηκε αιχμάλωτος και πέθανε στη φυλακή, ενώ η Μαρία παραιτήθηκε υπέρ του γιου της (1571) και κατέφυγε στην Αγγλία. Η Ελισάβετ την φυλάκισε στον πύργο του Λονδίνου. Την ξαναθυμήθηκε στα 1587 και διέταξε να την εκτελέσουν. Η ίδια πέθανε στα 1603, χωρίς να αφήσει απογόνους.

Γιος της Μαρίας και βασιλιάς της Σκωτίας, ο Ιάκωβος πήρε δικαιωματικά και τον θρόνο της Αγγλίας κάνοντας τους Άγγλους να φρίττουν: Ανήθικος, χωμένος ως στον λαιμό στην κραιπάλη, δειλός, με ένα πελώριο κεφάλι, με τα σάλια του να τρέχουν από το σχεδόν πάντα μισάνοιχτο στόμα του και με χοντρές γάμπες, περισσότερο έμοιαζε με γελοιογραφία βασιλιά. Ξύπνιος όμως και με απόλυτη γνώση της τεχνικής του αποπροσανατολισμού, αυτοπροβαλλόταν ως ο θεολόγος του απολυταρχισμού. Οι καθολικοί θέλησαν να τον ξεκάνουν αλλά η συνωμοσία αποκαλύφθηκε προκαλώντας την οργή του και τον ξεσηκωμό του λαού εναντίον του πάπα. Οι θρησκόληπτοι πουριτανοί πήραν το πάνω το χέρι.

Μόνο που οι πουριτανοί είχαν τις δικές τους περί θρησκείας αντιλήψεις: «Ανάμεσα στον Θεό και στον άνθρωπο, τίποτα δεν μπορεί και δεν πρέπει να παρεμβάλλεται. Άρα, επίσκοποι και βασιλιάς είναι επινοήματα του διαβόλου». Και οι πουριτανοί, όπως όλοι οι προτεστάντες, είχαν πάνω απ' όλα την ιδιωτική πρωτοβουλία, που ο Ιάκωβος περιόριζε, στήνοντας όλο και περισσότερα κρατικά μονοπώλια και ιδρύοντας όλο και περισσότερες βασιλικές βιομηχανίες, που όμως, όπως κάθε ευπρεπής κρατική επιχείρηση, βούλιαζαν στα χρέη, καθώς η ανικανότητα των διοικήσεών τους είναι πάγια ιστορία. Παράλληλα, ο Ιάκωβος στράφηκε εναντίον του κοινοβουλίου, προσπαθώντας να περιορίσει τη δραστηριότητά του.

Πέθανε στα 1625, έχοντας βάλει γερά τα θεμέλια της αντιπαράθεσης λαού και στέμματος.

Ο εγγονός της Μαρίας Στούαρτ, Κάρολος Α', ανέβηκε στον θρόνο της Αγγλίας στα 1625, ενώ στη Γαλλία του Λουδοβίκου ΙΓ' ήταν ήδη ένα χρόνο πρωθυπουργός ο καρδινάλιος Ρισελιέ. Ωραίος και θαρραλέος, ο Κάρολος ήταν αλαζονικός και στο έπακρο απολυταρχικός. Όμως, οι μέθοδοι του Ρισελιέ δεν είχαν πέραση στην Αγγλία, με τη διαμορφωμένη κιόλας κοινοβουλευτική παράδοση. Οι βουλευτές τού το θύμισαν (1628) κι ο Κάρολος εξαγριώθηκε και διέλυσε το κοινοβούλιο, κυβερνώντας τυραννικά. Ο πρωθυπουργός του, Στράφορντ, επέβαλε παράνομες φορολογίες κι άφησε τον αρχηγό της αντιπολίτευσης του κοινοβουλίου να πεθάνει στη φυλακή. Ο αρχιεπίσκοπος του Καντέρμπουρι αποδείχτηκε άνθρωπος της αντιμεταρρύθμισης.

Προτεστάντες και ευγενείς ενώθηκαν κι επαναστάτησαν. Ο Κάρολος αναγκάστηκε να συγκαλέσει το κοινοβούλιο (1640) και να διατάξει την εκτέλεση του Στράφορντ (1641). Προσπάθησε, όμως, να συλλάβει πέντε βουλευτές, ξεσηκώνοντας όλο το λαό. Έφυγε από την Αγγλία, όπου οι οπαδοί του βρέθηκαν αντιμέτωποι με τους συνασπισμένους αριστοκράτες και προτεστάντες.

Ο εμφύλιος πόλεμος έκανε ν' ανατείλει το άστρο του Όλιβ Κρόμβελ. Μέλος του κοινοβουλίου, οργάνωσε έφιππες ομάδες και τσάκισε τους οπαδούς του βασιλιά. Η μεγάλη μάχη έγινε στο Νέισμπι, στις 14 Ιουνίου του 1645. Ο βασιλιάς νικήθηκε και ζήτησε καταφύγιο στη Σκωτία, όπου τον έπιασαν και τον έστειλαν στον Κρόμβελ.

Στις 20 Ιανουαρίου του 1649, ο νικημένος βασιλιάς ερχόταν αντιμέτωπος με το ανώτατο δικαστήριο στο Ουέστμινστερ με την κατηγορία της προδοσίας. Αρχηγός δικού του κόμματος και δικού του στρατού, ο Κρόμβελ πέτυχε την καταδίκη σε θάνατο και τον αποκεφαλισμό του Καρόλου (9 Φεβρουαρίου του 1649). Στη συνέχεια, κήρυξε τη δημοκρατία στην Αγγλία, διέλυσε το κοινοβούλιο κι ανακηρύχτηκε «λόρδος προστάτης», επιβάλλοντας δικτατορία. Αυστηρά προτεστάντης, χτύπησε ανελέητα τους καθολικούς της Ιρλανδίας, που, από τότε, άνοιξαν λογαριασμούς με τους Άγγλους. Κατόρθωσε, όμως, να επιβάλει την Αγγλία ως ναυτική δύναμη, να κερδίσει τη Δουνκέρκη, να καταλάβει την Τζαμάικα και ν' ανοίξει τη Μεσόγειο στο αγγλικό εμπόριο.

Του πρόσφεραν τον θρόνο και τον αρνήθηκε αλλά δέχτηκε να ορίσει διάδοχο. Πέθανε, στις 3 Σεπτεμβρίου του 1658, από πυρετό, στα 59 του χρόνια. Άφησε λόρδο προστάτη τον γιο του. Μέσα σε δυο χρόνια, ο Ρίτσαρντ Κρόμβελ παραιτήθηκε, εφήμεροι δικτάτορες

παρέλασαν και μια εθνοσυνέλευση ψήφισε την αποκατάσταση της βασιλείας: Στον θρόνο της Αγγλίας ανέβηκε ο Κάρολος Β', γιος εκείνου που αποκεφαλίστηκε. Με όλα αυτά, στην Αγγλία είχαν γεννηθεί και είχαν ζυμωθεί νέες ιδέες που οι κουακέροι (παρακλάδι των πουριτανών με αρχηγό τον Τζορτζ Φοξ) διέδωσαν σ' όλη τη γη:

Ανεξιθρησκία, κατάργηση της δουλείας, φεμινισμός, ειρηνιστικό κίνημα γεννήθηκαν στα λίγα χρόνια της δικτατορίας του Κρόμβελ και στέριωσαν στα αμέσως επόμενα.

(τελευταία επεξεργασία, 26.4.2009)